

Bolygók

Jupiter (december–május)

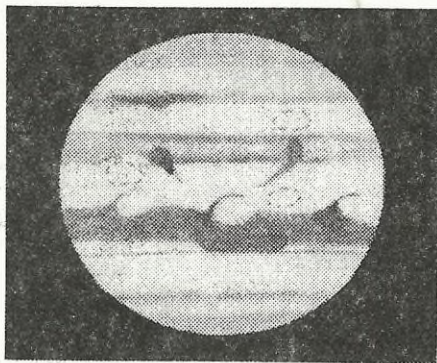
Észlelő	Észlelés	Műszer
Csizmadia Szilárd (Zalaegerszeg)	2 I	4,8 L
Gyenzise Péter (Komló)	23 I,C	15,2 T
Hajdu Attila (Héhalom)	2 I	8,6 L
Lantos Zsolt (Budapest)	4 I,C	8 L
Mátrai János (Komló)	3 I	20 T
Mizsér Csaba (Budapest)	14 I,C	7 L
Ponikli Péter (Szokolya)	2	20 T
Vicián Zoltán (Budapest)	7 I,C,CM,R	30,5 T

Rövidítések: I= intenzitásbecslés, C= színbecslés, CM= CM-mérés, R= részletrajz, T= reflektor, L= refraktor.

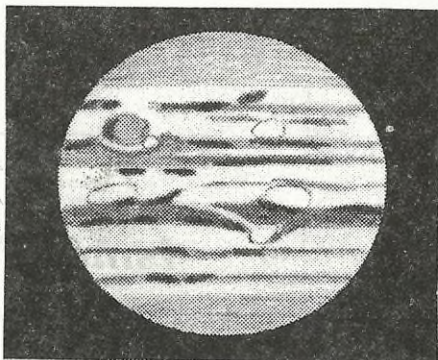
Jelen számunkban a bolygó 1993/94-es láthatóságának első fele kerül feldolgozásra. Az itt közöltek — a júniusi és júliusi megfigyelésekkel együtt — referencia anyagul szolgálhatnak az üstökösbecsapódás napjaiban készülő megfigyelésekhez. A Jupiter októberben került együttállásba a Nappal, de november vége felé már ismét megfigyelhető volt. Az első észlelésre azonban csak decemberben került sor, a feldolgozott anyag nagy része oppozíció környéki megfigyelésekből áll. Igazán csak áprilisban és májusban folyamatos az adatsor. Amióta az ekliptika délebbi részén, a Mérleg ill. a Szűz csillagképben tartózkodik a bolygó, csak delelés környékén kerül megfigyelésre kedvező helyzetbe, így a szembeállítás előtt nem volt előnyös észlelése. Ki kell emelni mind mennyiségi, mind minőségi szempontból Gyenzise-Péter munkáját. Megfigyelései a teljes felszínt lefedik.

Valamennyi észlelés alapján úgy tűnik, hogy a SEB kezd magához térni, a bolygó lassan visszanyeri észak-déli szimmetriáját. A déli fősáv immár alig fényesebb északi társánál, mindössze fél ill. egy egységgel fényesebb a sötét, 3-as intenzitású NEB-nél. A sáv komponensekre bomlásáról Gyenzise és Vicián néhány rajza tanúsodik. Aktivitása átlagosnak mondható, általában kondenzációk, rögök megfigyeléséről számolnak be az észlelők (Gyenzise, Mátrai, Mizsér és Vicián). Elvéve néhány ovál is tarkította, erre a két nagy műszert használó Mátrai és Vicián rajzai utalnak. Északi szomszédjánál, a NEB-nél az efféle jelenségek szinte mindennaposak. Állandóan jelentkező rögök, kivételések, sávlejtédek már egészen kis műszerrel is megfigyelhetők (Csizmadia).

Gyenzise május 25-*i*, öt órát felölelő megfigyeléssorozata igen jól mutatja, hogy a Jupiter mennyire telített jelenségekkel. Számos, a NEB kondenzációihoz kapcsolódó alacsony és magas kivétel és ovál látszott az EZ-ben. A CM II 320°-tól kezdődően a vékony Egyenlítői Sáv is látszott, mely ezen a hosszúságon egy kivétellel kapcsolódott a NEB-hez. Ezt megelőzően május 13-án Vicián is látta ezt a struktúrát. Gyenzise rajzai alapján az is kiderül, hogy még két helyen ugyanígy csatlakozik a két sáv.

1994.05.21. 20:30–20:53 UT
8,0 L, 84x, 140x (Gyenizse P.)

1994.05.13. 18:20–19:00 UT
30,5 T, 238x (Vicián Z.)

Az oválok kivétel nélkül a NEB kivételéseinek ívei alatt helyezkedtek el. Ezek a fénylő foltok egyes helyeken öböként jelenkező bemélyedéseket hoztak létre a sávban. Az EZ ováljait Gyenizsén kívül Vicián észlelte. A SEB-hez kapcsolódó illetve az EZ-ben szabadon úszó oválok jóval ritkábbak. Körülbelül minden második NEB-hez kötődő oválra jut egy SEB-hez kapcsolódó vagy EZ-ovál. De nemcsak az EZ tartalmazott fényes foltokat. Az STrZ-t, NTrZ-t egy alkalommal a SEB-et, sőt Vicián május 13-i megfigyelésekor az STB-t, STeZ-t és az NNTeZ-t is oválok díszítették. Ugyanekkor a NEB-et egy fényes rés szelte ketté.

Ismét hatalmas, Vörös Folt méretű rög volt található az STB-ben. A sötét kondenzáció 280° (CM II) körüli hosszúságon jelentkezett. Először Vicián látta mint egy oválokkal és rögökkel vegyített komplex alakzatot. Ezt követően Gyenizse észlelte, ekkorra már csak egyetlen ovál és egy rög csatlakozott hozzá keleti oldala felől. Ezenkívül is akadt néhány kisebb méretű kondenzáció a Déli Mérsékelt Sávban (Csizmadia, Gyenizse, Vicián). Június és július során érdemes a sávban és az ezzel szomszédos régiókban előforduló alakzatokról CM-méréseket készíteni, hiszen a P/Shoemaker–Levy 9 üstökös darabjainak becsapódási helyei erre a vidékre esnek, szükség van tehát adatokra a becsapódás előtti helyzetről.

Egy-két alkalommal jól látszott a déli poláris rész övezetes felépítése. Az STeZ általában szerepel a rajzokon, homályos, tompa fényű zónaként. Az STB-t Vicián nagy műszerével négy alkalommal is komponenseire bontva látta, egyik rajzán a GRS feletti részen mind az STBn, mind az STBs megszakadva látszik. A sávok gyakran tartalmaznak rögöket, alacsony kivételéseket.

Az NTB igen keskenynek mutatkozott a láthatóság során, Vicián pl. 5 cm-es műszerrel fel sem jegyezte. Azért némelykor így is mutatott elnyúlt rögöket. Kivételések révén két alkalommal kapcsolódott a NEB-hez. Ilyenkor oválok látszottak az NTrZ-ben a két sáv között. Az NTeZ-t a 8 cm alatti műszereket használók nehezebben vagy egyáltalán nem vették észre. Az Északi Poláris Tartomány rétegzettsége gyakoribb jelenség, mint a déli társ esetében. Az NTB sok rajzon látszik, 4–5 körüli intenzitásával igen kontrasztos látvány a kissé árnyalt NTeZ-hez képest. Gyakori az NNTeZ megfigyelhetősége is. Éles határ jelentkezett a poláris régió árnyalatában az NPR Band szélességénél: az NPR sötétebb volt a tőle délre eső NNTeZ-hez képest (Gyenizse). **Folytatás a 64. oldalon**